No 1943

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

WOENSDAG, 14 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 13 September.

Zoo is dan nu de buitengewone zitting der Staten-Generaal Zaturdag ll. den 10 September gesloten. Den 14 Junij geopend, heeft deze zitting bijna drie maanden geduurd — drie maanden, ja, die eene belangrijke bladzijde in de geschiedenis des Vaderlands beslaan, maar van welke wij, indachtig aan veler vijandelijke houding en vijandelijk gedrag ten opzigte van een zeer aanzienlijk deel der bevolking, en lettende op de versmade reklamatien van hen, die, steunende op de Grondwet, niets verlangden dan de handhaving van het regt, — maar van welke maanden wij Bilderdijk nazeggen:

»O dat een stoute hand haar vloekgedachtenisse
Voor eeuwig uit het boek der jaargeschichten wisse!"

Over de »beteekenis" van het éénig werkstuk, gedurende die drie maanden tot stand gebragt, bepalen wij ons hier tot de aanmerking, dat het laatste Nommer van den *Nederlander* ons op nieuw herinnert, wat wij daarvan te denken hebben. *De wet is de bezegeling van de hoofdgedachte der April-beweging!* Over de wijze, waarop die wet tot stand kwam, heden geen woord; 't was iets ongehoords!.... Doch spreken wij liever de hoop uit, dat zij, volgens de verzekering der sluitingsrede, in milden zin ten uitvoer zal worden gelegd, hoe weinig zulk eene verzekering ons met de wet, als zoodanig, ook verzoenen kan. »Menschen toch gaan voorbij, instellingen echter blijven."

Maar de eensgezindheid is verbroken in dit ongelukkig land, dat zonder eendragt niet bestaan kan en het tegenwoordig oogenblik is van onberekenbare rampen zwanger — 't is de sluitingsrede zelve die dit konstateert, in hare gereserveerde, schoon beteekenisvolle taal, waar zij het vertrouwen uitspreekt, dat »de uitvoering in milden zin van de wet, strekken zal tot *bevordering* der eensgezindheid in den Staat, zonder welke geene *betere* toekomst, geen *volkswelvaart* voor Nederland is *te wachten*." Worde dan de eensgezindheid bevorderd! Breke dien ten gevolge eene betere toekomst voor Nederland aan en herstelle zich alzoo de in April zoo moedwillig verstoorde volkswelvaart! In hooge mate zal de regering daartoe kunnen bijdragen! Ophoudende eene partij-regering te zijn, zij zij werkzaam ter handhaving van aller regten en aller belangen; en van allen, die gehecht zijn aan de instandhouding en de verwezenlijking van onze grondwettige instellingen, zal niemand alsdan in gebreke blijven om haar te schragen »in hare pogingen om rust en orde" te herstellen.

Die allen wachten op hare daden!

Een zeer geachte hand vereert ons door de toezending van het navolgende, in alle opzigten behartigenswaardig opstel:

Het Domper-Stelsel.

Er zijn tijdperken, gedurende welke de individuen, waaruit de maatschappijen zijn zamengesteld, schijnen bevangen te worden met eenen geest van misverstand, twist, oneenigheid, tegen welken alsdan geene middelen doel treffen. Zoodanig tijdperk neemt echter van lieverlede een ander karakter aan; en aan het einde is men verwonderd, en gevoelt men leed, zich als door eene verbijstering des oordeels te hebben laten weg slepen.

In ons Nommer 1934 meenden wij de aandacht onzer lezers te mogen rigten op eenige verschijnselen van het tegenwoordige tijdperk, overtuigd, dat men bij bezadigd inzien der dingen, al spoedig daarover de schouders zal moeten ophalen, en vragen: was dit zóó, in het vrije en verlichte Nederland?

Met hoogeren ernst dan ooit vragen wij intusschen thans, of de tijd van misverstand en inwendige verdeeldheid, waarin wij leven, zich nog moet verlengen, terwijl de prijzen der levensbehoeften weder eene buitensporige hoogte bereiken en zoo menigen onzer natuurgenooten zwaar lijden; terwijl de demagogen het oogenblik voor eenen nieuwen aanval op de maatschappelijke orde overal schijnen aangebroken te achten; en — zou men dan toch een afdoend argument voor de noodzakelijkheid van het bedaren der hartstogten verlangt, — terwijl de cholera-dood den voet heeft gezet binnen dit rijk?

Of zoude men het zieden en bruischen der driften welligt aanmerken als een voorbehoedmiddel tegen eene slaande ramp, bij welker aantogt steeds kalmte en rust zijn aanbevolen?

Laat ons hopen, dat de pogingen van hen, die op het behoud onzer maatschappelijke instellingen prijs stellen, thans dan toch niet langer miskend worden. Onzerzijds willen wij trachten, zoo veel in ons is, de bitterheid der twisten te verzachten, door eene zoo eenvoudig mogelijke toelichting van het feit, dat ons land eene zoo zonderlinge koorts heeft op den hals gejaagd. Wij wenschen dat dit tot den terugkeer der kalmte iets moge bijdragen.

Ten jare 1839, en wel den 7 November, was het 't elfde eeuwjubilé van den H. Willibrordus, Apostel der Nederlanden. Het werd plegtig gevierd, van Zondag den 3 tot Zondag den 17 dier maand. De deelneming aan het feest van den geliefden Heilige was groot; het besef van nog altijd verstoken te blijven van eigene Bisschoppen, althans wat de voormalige zeven provincien betreft, werd maar weinig getemperd door de tegenwoordigheid eens Bisschops *in partibus infidelium;* want, aan die orde van zaken ontbrak iets.

De Grondwetsherziening van 1848 gaf in dit opzigt meerdere ruimte. Om evenwel op eene volkomene organizatie te kunnen aandringen, moest de titel des Bisschops van Curium gewijzigd worden, tenzij, die prelaat zelf eene andere betrekking verkrijgende, de daardoor te ontstane leemte op eene doeltreffende wijze, dat is geheel en volkomen, konde aangevuld worden.

Zoude nu het initiatief uitgaan van den Prelaat zelven? Mgr. van Curium droeg met zich om de kiem eener smartelijke maagziekte, welke, snel verergerende, hem in de laatste herfstdagen van 1851 uit het midden zijner talrijke vrienden wegrukte. Toen werd de aandacht der Nederlandsche Katholieken der voormalige oude republiek als van zelf en met nieuwe kracht gerigt op het bezit van eigene Bisschoppen, en men verzocht daarom nederig, maar wel gemeend.

En dit is zoo zonderling niet om te begrijpen voor hem, die de liefde der Nederlandsche Katholieken tot den eersten heilbode der goede tijding kent. Hoe vele kerkgebouwen zijn niet naar hem genoemd!

Niet dadelijk echter was de zaak geregeld. Eindelijk was de tijd daar, en ongeveer 5 jaren na de Grondwetsherziening, en ruim 1 jaar na den dood van den Bisschop van Curium, werd zij den Kardinalen bekend gemaakt.

Het hier in herinnering gebragte bepaalde, wat het *onderwerp* der pausselijke allokutie moest zijn.

Zij besprak eerst en voor alles de geschiedenis; daarna behandelde zij den tegenwoordigen staat des lands; eindelijk, de betrekking der Katholieken tot de voltrokkene regeling.

De reeks der herdachte gebeurtenissen vangt aan ten tijde der Romeinsche vestiging te Utrecht, welke, tevens met het grondgebied dezer landen, met nog zooveel andere streken tot het Rijk der Frankische Koningen overging. Een dezer laatsten, Koning Dagobert, had ter plaatse waar thans de Domkerk staat, eene kapel doen bouwen ter eere van den H. Apostel Thomas; doch deze werd verwoest door de Friezen, tevens met het Christendom, dat eerst was begonnen zich te vestigen.

Toen echter was reeds de grond gelegd voor eene herstelling, die in belangrijkheid de eerste vestiging zoude overtreffen. God had het hart van den jongen Willibrordus geneigd tot het land der Nederduitsche volkstammen, vanwaar zijn geslacht, dat toen in Engeland woonde, oorspronkelijk was, en de jonge priester reisde af, en zette met nog elf gezellen, voet aan wal op onze kust, om zich te begeven naar Utrecht. Eer hij zijn werk begon reisde hij naar Rome (omstreeks 690 of 691) en, terug gekeerd naar Utrecht, stichtte hij er de kapel van het H. Kruis. Kort daarop (in 693) werd hij Bisschop van Utrecht gewijd, en later Aartsbisschop (696 of 697), onder denzelfden Paus Sergius. Die titel echter ging niet met hem op Utrecht over, wel de bisschoppelijke.

Toen evenwel alle de Nederlanden onder eenen scepter, die van Karel V, vereenigd, en de eeuwen oude inlandsche twisten gestild waren, brak er een andere storm los. De nieuwe leer stormde uit Duitschland en Brabant de Nederlanden in. De staat des lands en die der Kerk gaven te gelijk te kennen, dat het oogenblik dáár was, om Utrecht te verheffen tot een Aartsbisdom.

De troebele tijden nogtans, die ons land, te gelijk met Europa, had door te worstelen, verhinderden de blijvende vestiging der ontworpen Aarts- en Suffragaanbisdommen.

Eindelijk echter mogt aan de Katholieken in Nederland die regeling hunner kerkelijke aangelegenheden geschonken worden, welke zij behoeven. De latere gebeurtenissen, straks herdacht, hadden die voorbereid, en de gunstige wending der dingen de voltrekking mogelijk gemaakt.

In dit alles kan het scherpziend oog des meest geoefenden *criticus* niets anders zien dan maatregelen, die de Katholieken van Nederland betreffen, zonder dat óf de Staat, óf de andere kerkelijke genootschappen iets daarmede te maken hebben. Het onderwerp der allokutie is de regeling van den tot den laatsten tijd abnormalen toestand van het bestuur der Katholieken, dat niet alleen kwetsend was voor hun gevoel, maar ook in zich nadeelig. Is voor zekere zaak eene ordening noodig, dan is die zonder deze lijdende. En dit was dan ook de grondtoon der verschillende adressen, door de onzen tot den H. Stoel gerigt: dat *ons* iets ontbrak, hetgeen de Kerk konde verleenen en de Staat niet beletten zoude.

Thans zijn er de Bisschoppen: wat verrigten zij?

Zij besturen hunne bisdommen, hetgeen tot vóór de regeling door buitenlanders (1) geschiedde. Zij bedienen, krachtens de inrigting der Kerk, met uitsluiting der andere geestelijken, het H. Sakrament des Vormsels en dat der Priesterwijding, en doen de leden van dien verheven staat, die aan de Katholieken van deze Landen, gedurende de bitterste vervolging, beredeneerde en op den godsdienst rustende onderworpenheid, geduld, en onverwrikbare burgertrouw hebben ingeprent, zooveel nog maar immer mogelijk is, stijgen in die deugd en heiligheid, welke hun betaamt en onontbeerlijk is, die, in onze dagen meer dan ooit, het zout der aarde, de steun der maatschappijen, de plegtankers van deugd en goede trouw, de vertroosters in druk, de levende offers voor eene lijdende en tevens onzinnige menigte genoemd mogen worden.

O mijn land, bezin u toch eenmaal! Wij zeggen niet: rigt een standbeeld op voor Willibrord, aan wien gij Bijbel en Evangelie te danken hebt, maar houdt toch ten minste dien bode der goede tijding, dien vader en vriend uws Vaderlands in eere, en bespuwt noch werpt met slijk hen, die zijne voetstappen drukken! Laat het in Nederland voortaan vrede zijn: welligt wordt, ook nog daardoor, menige ramp van ons Vaderland afgewend, of zoo zij treft, minder bitter!

Wij zijn in gespannen verwachting wat de milde toepassing zijn zal van de wet tegen de godsdienstvrijheid. Intusschen gaat men voort, aan de tegenovergestelde zijde te beweeren, dat de wet, als wet, alleronbeduidendst is. Wij laten in het midden om welke redenen men zich zoo beijvert om dat beweeren voort te planten. Van onzen kant kunnen wij het echter niet laten wortel schieten en, ten blijke dat de wet, ook als zoodanig, de scherpste afkeuring verdient, vestigen wij de aandacht onzer lezers op de volgende ontleding van de wet, door den *Courrier de la Meuse* gemaakt:

»De ongeregtigheid in het wetsvoorstel is door de daarin gebragte wijzigingen niet verzacht geworden. Wij zijn voortdurend, in het aanhangige voorstel, onder de waakzaamheid en in de magt der politie gesteld, als natuurlijk verdachte lieden. De wetten die weleer in

---

(1) Zonderlinge tegenspraak: men maakt wetten tegen buitenlandsche geestelijken, en men stoot er zich aan, dat Nederlanders tot Bisschoppen benoemd zijn!

dit land de openbare orde beschermden hebben, wat ons betreft, niet genoeg kracht meer, en nu ziedaar de wijze maatregelen, waarmede men zich voorstelt, in hare krachteloosheid te voorzien!

»Men heeft vooreerst aan het gevaar gedacht, waaraan het Koninkrijk zou kunnen blootgesteld worden, indien een vreemd priester het in den zin mogt krijgen, zonder voorkennis der overheid, in eene dorpskerk als dienstdoend priester te fungeeren; en men heeft tegen dat gevaar voorzien, als het dreigendste en het meest nabijzijnde van alle gevaren. Maar geef acht: Belg of Franschman, Italiaan of Duitscher, de eerste de beste doorreizende kommediant, betreedt vrijelijk de planken van het tooneel; naauwelijks vraagt men hem of hij een paspoort heeft. Maar jegens een katholiek priester neemt men andere voorzorgen in acht. Een paspoort is niet meer voldoende, zelfs met de goedkeuring der overheid van het diocees wil men zich niet tevreden stellen. Zoodanig priester mag niet vrijelijk het Evangelie op een christelijken kansel verkondigen; en vergeet hij toevallig den menschen het verlof te vragen om de zending te vervullen die hij van God ontvangen heeft; zijne ambtelijke waardigheid, noch zijne deugden zullen hem alsdan voor den kerker vrijwaren.

»Men heeft nog een ander misbruik ontdekt, waarin allernoodzakelijkst moet worden voorzien. Zoowel in het burgerlijke als kerkelijke zijn er openbare personen wier rangen, waardigheden of funktien iedereen kent, doch die als bijzondere personen slechts aan weinigen bekend zijn. Bij voorbeeld, iedereen weet, dat er te Utrecht een prokureur-generaal is, en iedereen weet ook dat er thans in die stad een Bisschop is.

»Maar hoe heet die Bisschop? Hoe heet die prokureur-generaal? Het is stellig dat iedereen dat niet weet, en dat is in de daad ook niet volstrekt noodzakelijk. Het individu is onzigtbaar onder den glans zijner waardigheid of van zijn ambt. Ik kan bij gevolg den prokureur-generaal van Utrecht, wiens naam mij onbekend is, een brief zenden onder dit eenvoudig adres: *Aan den Heer prokureur-generaal van Utrecht*, en ik ben overtuigd, dat mijn brief hem zonder eenig uitstel zal geworden. Mijnheer de prokureur-generaal van Utrecht! deurwaarders, kommissarissen, boden, allen buigen zich voor dien naam. Er is niets oproerigs in dien naam; hij is natuurlijk, duidelijk. Maar spreek ik van den Aartsbisschop van Utrecht, dan verandert de zaak. De analogie, het gezond verstand, de gewoonte, dat alles doet er niet toe. Aartsbisschop van Utrecht! welk eene boosaardigheid! hoe is het mogelijk? Aartsbisschop van Utrecht! Wacht, men zal u voor dien naam tot vijand des Konings en der dynastie van Oranje verklaren, en ge zult als zoodanig gekastijd worden. Als men een trouw onderdaan en goed burger wil zijn, dan moet men zeggen: Mijnheer N. N., Aartsbisschop te Utrecht; of Mijnheer de Aartsbisschop die en die te Utrecht. Vergis u niet, uwe vrijheid hangt er van af. O wijze wet! o beschermende wet!

»Met dezelfde wijsheid, met dezelfde voorzigtigheid heeft men besloten, dat het eenen Bisschop niet vrijstaat den zetel zijner geestelijke administratie te kiezen. Het schijnt dat zulks de wereldsche magt raakt. Indien de herder tot zijne kudde zegt: Ik ben hier, kom tot mij, 't is hier dat gij moet aankloppen in uwen nood; ten allen tijde, elk uur zult gij er een geopend oor vinden om u aan te hooren, eene hand om u te ondersteunen. Goed, maar als de Bisschop dat zegt, dan wordt hij op heeterdaad betrapt; wordt de wederspannige beboet, de rustverstoorder gekerkerd! 't Is niet alles. De Katholieken hebben andere middelen om kwaad te doen, en 't is zeer gelukkig dat het ministerie er aan gedacht heeft; wij waren echter verre van te vermoeden, dat het kerkelijk gewaad onzer Bisschoppen, onzer pastoors, onzer kapellanen, een verderfelijken invloed veroorzaakten. Maar het wetsontwerp heeft ons beter ingelicht. Dat op de publieke straat de buitensporigste kostumen gedragen worden; dat men den ingetogen wandelaar door de schaamtelooste modes verergere; dat aan het hof eene vrouw half naakt verschijne; daartegen zullen de heeren van Hall, Donker, Groen c. s. niets aan te merken hebben, of voor zulke beuzelarijen de oogen neer slaan.

Kleed u in 't gewaad van een Turk, van een Chinees, van een Arabier, van een Armeniër, van een Bohemer, als bons, derviesch of fakier, als harlekijn of paljas, daartoe hebt ge het regt. Geene wet verbiedt het. Maskerades zijn geoorloofd. Maar dat een katholiek geestelijke zich ooit buiten de kerk in zijn priesterlijk gewaad vertoone; neen! dat is niet te verdragen. Dat is eene verschrikkelijke wanorde, die onderdrukt moet worden. Waarom? is het omdat de aanblik van zoodanig gewaad den menschen, om 't even tot welk kerkgenootschap zij behooren, niets anders dan ernstige, godsdienstige denkbeelden inboezemt? Of is het slechts door zijn uitwendigen vorm, door zijne kleur dat dat gewaad gevaarlijk is; en behandelt men het zoo ernstig, wijze Neerlandsch volk als een dier wilde dieren die men door een rooden lap tot woede brengt? 't Is een der verborgenheden van het wetsontwerp. Het zij u genoeg te weten, dat het dragen van een koorkleed, van een stool, of elk ander ornement onzer priesters, eene misdaad daarstelt die gevangenisstraf na zich sleept. Men moet altijd de voorwerpen in onze kerken laten, gelijk men in het lazareth de kleederen van pestzieken laat.

»Het ministerie heeft zijne voorbehoedingsmaatregelen verder uitgestrekt. Voortaan mag, ingevolge de voorschriften van het voorstel, geen gebouw meer tot bedehuis worden ingerigt, dan met verlof der wereldlijke overheid. Indien het betreft het openen van een kroeg, waar de mensch zich verdierlijkt, dan is men min of meer de meester er van, om naar zijn believen daarvoor eene plaats te kiezen; maar eene kerk waar men den mensch leert deugdzaam te zijn, o voorwaar! die mag men niet bouwen waar men wil. Men trekt vooraf een cirkel, binnen welken gij geen steen zult mogen verplaatsen. Men zal onze kerken aan het stelsel onderwerpen, waaraan het oprigten van ongezonde werkplaatsen of fabrieken zijn onderworpen. Men zal ons verbieden in zekere wijken te bouwen en niets belet dat men ons verbiede juist in die wijken te bouwen, waar het meerendeel der geloovigen woont, dat aan eene kerk behoefte heeft. Men zal om dezelfde reden en krachtens dezelfde wet, ons kunnen verbieden, gemeenschappelijk buiten de wijk te bidden, die men ons zal hebben aangewezen; men zal zoodanige wijk beperken, gelijk men in de middeneeuwen deed ten aanzien der joden en melaatschen. Mogt gij toevalliger wijs, in een niet toegestaan gebouw, in een verbodene wijk uw gebed doen, welnu, de policie zal komen, het bedehuis zal gesloten worden als een slecht huis (1), en geloovigen en priesters zullen voor de regtbank gevoerd worden.

»Eindelijk, en wel om den glans der kroon meer te verhoogen — want dat is tevens het doel dat het ministerie zich voorstelt, — zijn de klokkenluiders ingevolge het voorstel, onder het onmiddellijk toezigt der koninklijke magt gesteld. De kommissaris zal mitsdien, wanneer het hem goeddunkt, onze klokken tot zwijgen kunnen doemen. Voorwaar, de belangrijkheid van dit artikel der wetsvoordragt eischt bewondering en moet men voor de diepe wijsheid er van eerbiedig het hoofd buigen. De Staat, gelijk bekend is, stoort zich zeer weinig aan het geweld van trommen, voetzoekers, ratels, fluiten, turksche trommen, violen, trompetten, en de bacchanaliën der danszalen. Men mag door allerhande meer of min welluidende klanken de menschen naar plaatsen van vermaak lokken en hen in het verderf storten. Het schijnt dat zulks evenmin de openbare rust als de koninklijke magt en het protestantsch geloof in gevaar brengt! Maar met klokken, dat is iets anders! Het is noodzakelijk dat men dit punt nader overwege, alvorens men ons verlof geve van klokken gebruik te maken. Wij mogen dus niet de vrijheid hebben onze broeders in Gods Huis bijeen te roepen, hen in eene in alle landen, zelfs in Turkije gebruikelijke taal, van de ure des gebeds te verwittigen, hun door een blijd klokkengespeel, de geboorte van een Christen, of door treurtoonen het vertrek eener ziel naar eene betere wereld te verkondigen. Neen, en de minister, indien men hem slechts zijn gang laat gaan, zal het ons behoorlijk bewijzen. Klokken te luiden zonder voorkennis van den kommissaris des Konings! O! O! voor zulk eene misdaad is gevangenisstraf te gering.

»Ziedaar de gansche wet. Zij brengt niet, wij bekennen het, de geheele opheffing van de katholieke godsdienst mede, maar zij belemmert, zij hindert de uitoefening er van, zij verandert willekeurig de natuurlijkste en eerbiedwaardigste manifestatien der gewetensvrijheid in overtredingen, zij spant om zoo te spreken, den Bisschop in al zijne handelingen valstrikken, en ook den priester en leek, en dat alles zonder eenig blijkbaar of wezenlijk nut voor den Staat, alles eeniglijk ten gelieve van ééne godsdienstgezindheid.

»Plagerijen door wettelijke formaliteiten, uitzonderingen op het algemeen regt, argwaan, præventive maatregelen, policiereglementen, boeten, eene steedsdreigende gevangenis voor denkbeeldige overtredingen, ziedaar de nieuwe soort van vervolging, alleen mogelijk in dezen tijd, doch die in haar beginsel niet minder onregtvaardig, niet minder verfoeijelijk is dan de gewelddaden in barbaarsche eeuwen gepleegd. 't Is een doordachte, geraffineerde vervolging, die zelfs niet tot verschooning het fanatismus kan bijbrengen. 't Is eene huichelachtige vervolging, die het daglicht schuwt, en uitgevoerd wordt in naam der vrijheid die ze ontheiligt en des vredes dien ze vernietigt; aan welke vervolging het een oogenblik kan gelukken onverschilligen en ongeloovigen te misleiden omtrent het kwaad dat ze veroorzaakt; doch die niet gelijkerwijs hen kan misleiden, die zich vertrapt en onderdrukt voelen, maar in hunne harten dezelfde uitwerking doet als eene vervolging door vuur en zwaard."

Aan den *Fakkel* en den *Kerkbode* is het bij herhaling te beurt gevallen in de hoogste vergadering des lands aan de kaak gesteld te worden. Het is natuurlijk dat dit den heer van Dam zeer smartelijk moet gevallen zijn en het laat zich verklaren, dat hij op eene wraakneming bedacht is geweest. Hoe zich echter te wreken? Door zoo dacht hij, op zijne beurt, in de Eerste Kamer ook van »schandbladen" te spreken. — Maar welke bladen hij nu daarmede bedoelt? — De heer van Dam is beschroomd geweest dit te zeggen en nu doet de *Grondwet* haar best — wat loffelijk is — voor hem te antwoorden:

»De heer van Dam van Isselt borgt wel, maar scheldt niet kwijt.

»De nederige volksvertegenwoordiger, die van zich zelf getuigt, dat hij is »*een verlicht, verstandig, gematigd, en verdraagzaam Protestant*" heeft zich, bij de diskussiën over de »wet" herinnerd, dat hij ons nog een antwoord schuldig was op de vermaning, die wij hem, bij gelegenheid van de beraadslaging over het adres van antwoord der Eerste Kamer op de Troonrede gaven, om dan toch niet langer den Don Quichotte te spelen, die tegen de windmolens vecht.

»Het schijnt, dat onze vermaning nog al indruk in het land heeft gemaakt, hetgeen ons natuurlijk genoegen doet; want twee maanden later gevoelt er de heer van Dam nog al het overtuigende der waarheid van, en, niet tevreden met de exemplaire exekutien van het *Tielsche Weekblad*, heeft de heer van Dam in 's lands raadzaal, aan zijn spijt lucht gegeven en zich daardoor op nieuw gesteld in het licht van een »verlicht, verstandig, gematigd en verdraagzaam Protestant" natuurlijk à la van Dam.

»Reeds in ons vorig N° deelden wij den uitval mede, dien deze heer zich veroorloofde te doen tegen schier de geheele Nederlandsche drukpers, die zoo moedig voor de Grondwet en de godsdienst heeft gestreden. De president van *Unitas* voegde er, bij die gelegenheid, nog de volgende woorden bij:

„„En nu wijs ik niet, Mijne Heeren! op die schandbladen „waarvan er, helaas! te veel zijn in het vaderland; maar op „die bladen, die zich achting en eerbied moesten waardig „maken, die ten deele geschreven worden door mannen van „talent, geschreven door hen, die „*de Grondwet*" hebben „durven nemen als de leus, gesteld boven een blad, dat twist „en tweedragt in het vaderland zaait."

»Wij zij den heer van Dam hartelijk dankbaar. Zulk eene aanbeveling uit den mond van dien heer, doet ons ook bij de verlichte, verstandige en verdraagzame Protestanten, meer goed dan een honderdtal advertentien zouden vermogen. Het zal ons steeds eene eer zijn, wanneer wij ons door den heer van Dam, den president van *Unitas*, aldus hooren qualificeeren; want het is het krachtigste bewijs van onzen heilzamen invloed tegen het [illegible] lingen der partij van den heer van Dam in het bloed des volks wordt overgebragt.

»Eene enkele vraag slechts wenschen wij te rigten tot den heer van Dam.

»Gij hebt verklaard alleen te wijzen op die bladen, die, door voor Grondwet en vrijheid van godsdienst te strijden, naar uwe meening, »twist en tweedragt" zaaijen in het vaderland. Alzoo gewezen op *Handelsblad*, *N. R. Courant*, *Tijd*, *Arnhemsche Courant*, *Echo Universel*, *Grondwet* en dat legio andere bladen van dezelfde politieke rigting.

»Gij hebt niet willen wijzen »op die schandbladen, waarvan er helaas! te veel zijn in het Vaderland." Buiten de dagbladen echter, voorstanders van Grondwet en vrijheid van godsdienst, kennen wij geene andere, dan bijv. *Amsterdamsche Courant*, *Tielsch Weekblad*, *Dagblad van Leijden*, *Goudsch Kronijkske*, *Nederlander*, *Fakkel*, *c. s.*

»Zijn deze welligt de »schandbladen" door u bedoeld? Gaarne — om der nieuwheid van inzigt wille — zagen we uwe qualifikatie gespecificeerd."

L'*Indépendance belge* behelst de volgende korrespondentie uit Luxemburg, welke wij in haar geheel mededeelen om het gewigt der daarin besprokene gebeurtenissen:

»Luxemburg, den 9 Sept. 1853.

»Indien ik tot heden gewacht heb u meer bijzonderheden mede te deelen betreffende de aftreding van het ministerie, dan was zulks in de hoop u tezelvertijd de definitieve aanstelling eener nieuwe administratie te kunnen berigten. Tot hiertoe is echter niets beslist, schoon de namen van de heeren Jurion en Simons, advokaten, en Wurth Paquet, vice-prezident van het Hof, de Scherff, advokaat-generaal, en Servais, raadsheer van het Hof, in het publiek genoemd worden, als zouden die heeren de opengevallen posten aanvaard hebben en het nieuwe ministerie moeten vormen. Die namen hebben een niet zeer gunstigen indruk gemaakt. Ook heeft de heer Theodore Pescatore, vice-prezident der Kamer, door den Prins te Walferdange ontboden, met eenige waarheid kunnen zeggen, dat vooral de drie laatste dier staatsmannen evenmin aan het land als aan de Kamer behagen. Men is algemeen verwonderd, dat die heeren een post hebben kunnen aannemen (als zij het gedaan hebben) die niet behoorlijk, bij gemis van die twee vereischten kan vervuld worden.

---

(1) Als een slecht huis? Neen, daar laat men zich in Nederland minder aan gelegen zijn. Zulke inrigtingen hebben vrijheid en blijheid in Nederland — uit eerbied voor de persoonlijke vrijheid! Men vergelijke: *Margaretha van Vaernewijck* door J. A. Alberdingk Thijm. Red:

»Is niet waarschijnlijk dat zij zich eenigzins omtrent de gevoelens die de Kamer jegens hen voedt, kunnen misleiden; en eene ontbinding van dat Staatsligchaam zou hunne nederlaag te meer doen uitkomen.

»Er zijn lieden die zich verbeelden dat men een staatsgreep (*coup d'état*) of eene verandering in de Grondwet te vreezen hebbe; die lieden overdrijven ongetwijfeld; want tot hiertoe bestaat er niets dat dit vermoeden veroorlooft, schoon het waar is dat de aftreding van het ministerie zoo plotseling is geschied, dat niemand aanvankelijk eenig geloof er aan hechtte. Intusschen is ze zeer gemakkelijk te verklaren. De onachtzaamheid van onzen minister van buitenlandsche zaken is, zoo niet de oorzaak, althans het voorwendsel er van geweest. Het was aan de vreemde kabinetten onmogelijk geworden van het onze eenig antwoord, zelfs niet omtrent de gewigtigste zaken te verkrijgen. Ik behoef slechts de onderhandeling met Pruissen, betreffende de daarstelling eener telegraphische linie, waarvan zes maanden geleden onze nieuwsbladen melding maakten. Pruissen droeg al de kosten er van: Welnu! nu verneemt men dat niet het minste antwoord door onzen administrateur-generaal van Buitenlandsche Zaken op die aanbieding tot hiertoe is gegeven geworden. Aan de overige leden van het kabinet was niets er van bekend, toen een depeche uit 's Gravenhage hun er kennis van gaf; daar de ministers wegens dat feit in geenen deele de verantwoordelijkheid op zich wilden nemen, hebben zij bedankt, of liever 't geen naauwkeuriger is, zij hebben hunne demissie gekregen.

»Zoodaar nu het land regeringloos en de opinie van het publiek, dat aan dergelijke krissisen niet gewoon is, verliest zich in allerlei gissingen. Indien het gouvernement wordt zamengesteld, gelijk hierboven gezegd is, dan zal het slechts ondersteund worden door eenige ambtenaren, ontevreden over de vermindering die in 1848 hun traktement te lijden had, en door eenige familien, die voor dien tijd de waardigheden en de posten onder zich verdeelden. Het zal tegen zich hebben — indien het zijne antecedenten niet verloochent — de burgerstand en de plattelandsbewoners, namelijk het negentiende gedeelte der bevolking. Wat de staatkundige quæstien betreft: daar vele der leden geheel tot de regterzijde ja, men zou kunnen zeggen, zelfs tot het absolutisme overhellen, zal het gouvernement niet voor zich hebben de vrienden van de vrijheid die wij thans genieten. Het eenige dat het van eenige dienst zal zijn, is, dat bereids alvorens geboren te zijn, het de ultramontanen tegen heeft, die hier, gelijk elders den fakkel der tweedragt onder vreedzame burgers zwaaijen. En wat men bij ons onderscheidt is, dat de opperhoofden vreemdelingen zijn, gekomen in het gevolg van Mgr. Laurens, die sedert 1848 te Aken, over de gevolgen zijner geheimzinnige staatkunde nadenkt.

»Ten slotte zal ik er bij voegen, dat een der gedeputeerden van het kanton Luxemburg, de heer Beissel, zijne demissie heeft genomen en dat de heer Norbert Metz zich op den rang stelt om hem te vervangen. Het spreekt van zelf dat deze met groote meerderheid zal worden gekozen."

Dat waren meestal vrolijke en vrij juiste berigten, die welke voor en na aan de *Arnhemsche Courant* uit Utopia werden toegezonden. Haar korrespondent uit dat land heeft dezer dagen zijne pen weer opgevat, en, als proefje van zijnen stijl, laten wij hier een schouwburgberigt van zijne hand uit Utopia volgen:

»SCHOUWBURG.

»Het ten dezen jare onder eene nieuwe directie te zamengestelde Utopische gezelschap tooneellisten, heeft dezer dagen met buitengewoon veel toeloop vertoond een nieuw groot drama, sedert lang aangekondigd, en over welks kunstwaarde de liefhebbers der oude en die der nieuwe school het zeer oneens zijn, getiteld:

»DE MODERNE DON-QUICHOTTERIE

of

»HET GESCHOKT GEVOEL BEVREDIGD.

»Tragi-comisch mystificatie en intrigue stuk in 15 bedrijven, vrij bewerkt naar een Vandaalsch manuscript, door 7 auteurs (zijnde de achtste gedetacheerd om de Nederlandsche kritiek over dit kunstproduct te bevredigen), zullende deze bij zijne terugkomst debuteren met eene Italiaansche *aria*, wijze van JURRIAAN:

Als iemand verre reizen doet,
Dan kan hij wat verhalen.

»Het stuk is gecomponeerd in eene historische rigting, en plaatst den aanschouwer eenige eeuwen achterwaarts; het is versierd met echt Gottische decoratiën, waaronder uitmunt een Tempel aan de verdraagzaamheid gewijd, aan het einde van 't stuk een kunstmatig perspectief, vertoonende in het verschiet eene monsterkerk naar de nieuwe Dordtsche bouworde, en bestaande een geheel konglomeraat.

»Verders komen er in voor rijke pontificale costumes, ceremoniën, optogten, spokerijen, visioenen, en in het 9de bedrijf eene *charivari* van klokkengelui, trommelslag, hoorngeblaas, trompetgeschal, bazuingeklank en verdere *tintamarre infernale*.

»De alleenspraken door sommige eerste sujetten voorgedragen zijn merkwaardig om derzelver lengte. Van den anderen kant voldeden bijzonder eenige karakterrollen in puntigen correkten stijl. De meeste artistes hielden zich niet aan den *grondtoon* van het *tekstboek*, maar improviseerden en fantaiseerden op een eigendunkelijk gekozen thema, meestal in *tempo lamentabile*.

»De hoofd-directeur, onlangs nieuw opgetreden, doch van vroeger zeer bekend in het vak der *financiers en pères nobles*, nu in het emplooi der *hovelingen*, *diplomaten*, *intriguanten*, *Tartuffes* enz., over het geheel eene *Utilité* van de eerste soort — was in dit stuk niet altijd rolvast; hij haperde eenige malen in weerwil zijner bekende behendigheid en *routine*, en liep zelf een paar malen gevaar *gesiffleerd* te worden.

»Men vond in de voorstelling vele DONKERE partijen, en betreurde het gemis van het eigenaardig bij de *scènerie* van dit spektakelstuk behoorende romeinsche LICHT; waarover de directie een flaauw excuus maakte. Daarentegen was de zaal rijkelijk met *groen* gestoffeerd, vermits het eene gala-representatie was ter gelegenheid van het bevredigingsfeest; en ter eere der *harmonie* tusschen de zonen van hetzelfde vaderland.

»De vertooning had plaats in den *Volks*-schouwburg, doch zal nu eerstdaags herhaald worden in den *Hof*-schouwburg; of echter de artistes aldaar, (waaronder zich bevinden die veel talent en smaak bezitten) alles in denzelfden trant zullen afspelen, dit staat te betwijfelen. Mogt dit echter het geval worden, en deze compositie als een goedgekeurd stuk op het groote *repertoire* geplaatst worden, dan is het te verwachten dat aan de tooneel-directie eene serenade zal worden gebragt bij FAKKEL-licht, misschien door dilettanten van eene andere zijde, gevolgd van eene *potpourri* uit de eene of andere *populaire* opera."

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 12 Sept. De *Moniteur* bevat eene nota, waarin door de regering verklaard wordt, dat zij niet meer dan 410,000 hektoliters graan in Engeland heeft doen aankoopen, om te voorzien in de behoeften van het leger en de vloot. De regering heeft geen ander doel, dan door algemeene maatregelen den weg voor het handelsverkeer gemakkelijker te maken.

ENGELAND.

LONDEN, 10 September. De Koningin-weduwe Maria Christina van Spanje heeft twee pogingen in het werk gesteld, om te Claremont bij de familie Orleans ontvangen te worden. De eerste is beantwoord geworden door eene weigering, op grond, dat de ex-koningin Marie Amélie gereed was naar Spanje te vertrekken. Toen echter de dagbladen medegedeeld hadden, dat deze reis is opgeschort, werd genoemd aanzoek door Maria Christina herhaald, waarop een familieraad te Claremont gehouden werd, ten einde te beraadslagen, of men haar al dan niet zou ontvangen. De weduwe van Louis-Philippe, goedaardig van karakter, zou alstoen niet vau zich hebben kunnen verkrijgen, dit hernieuwde aanzoek andermaal van de hand te wijzen, doch de hertogin van Orléans moet verklaard hebben dat zij veeleer Claremont zou verlaten, dan deze *bezoek* ontvangen. De prins van Joinville ondersteunde haar daarin, en de ex-koningin der Franschen is hierop den overigen tijd, gedurende welken Maria Christina in Engeland zou blijven, bij eene vriendin gaan doorbrengen.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 10 September. Men leest in het *Journal de Frankfort*!

»Het behoud van den vrede is minder zeker dan men zulks wil doen voorkomen. De Turksch-Russische quæstie heeft het geheele Ottomanische rijk geschokt, tot in de laagste klassen der bevolking is de oproeping ter verdediging doorgedrongen. Geregelde en ongeregelde troepen, optrekkende ten heiligen oorlog, hebben de provincien in alle rigtingen doorkruist. De Turksche soldaat heeft altijd nog iets van den Janitsaar overgehouden. Op zijne marschen maakt hij zich meester van alles wat hem aanstaat. Bij gebrek aan handen heeft de oogst veel geleden. De Turken hebben dit alles met onderwerping gedragen, omdat het hier de handhaving van het Islamismus geldt. Maar deze menschen massa's voortgestuwt naar het Oosten zullen zonder eenige vrucht van hunne inspanning te plukken, niet naar huis zijn te krijgen; bij hun togt door Konstantinopel, zullen zij aan de misnoegde hoofden de hand bieden. Deze zijn talrijk. In den ministerraad zijn er van de vijftien elf voor den oorlog, twee voor den vrede, terwijl twee andere zich onzijdig houden. De groote raad, bestaande uit zestig der aanzienlijksten, is bijna op dezelfde wijze gestemd als de raad der ministers, de leden er van zijn of voor den vrede of voor den oorlog. De ontruiming der vorstendommen zou ten gevolge kunnen hebben, dat het leger bevredigd werd en zonder wanorde naar zijne haardsteden terugtrok. Maar zoo dit niet geschiedt, zou het kunnen gebeuren dat er te Konstantinopel eene omwenteling plaats greep, die den Sultan en Reschid-Pacha verdreef.

WEENEN, 7 September. Er is een groote ministerraad gehouden ten huize van den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Buol. Als rede dezer buitengewone vergadering geeft men op het ontvangen van depêches uit Konstantinopel.

— De Oostersche quæstie blijft bij voortduring in het onzekere verkeeren, nadien het antwoord van den Russischen Keizer nog niet officieel bekend is gemaakt. Volgens sommige bladen kan het echter als vast worden aangenomen, dat Rusland niet zal instemmen met de wijzigingen door den Sultan in de bepalingen der Weener konferentie voorgeslagen.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 13 September.

BEVALLEN (11 Sept.): D. Jonker, geb. Steenveld, D. - W. F. J. van Holy, geb. Belder, D. — (12 Sept.): J. Posno, geb. van IJsen, Z.

OVERLEDEN (8 Sept.): J. J. Minderop, wed. G. Blancke Gz., 55 j. — (9 Sept.): A. J. P. Corbiere, 60 j. — (10 Sept.): A. M. G. Stoffels, 2 m.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 12 Sept. Heden zijn verkocht 70 vn. Maryland Tabak, per *Adler*; 30 vn. dito dito, per *Blucher*.

Meekrap. Er werd heden in alle soorten tamelijk veel aangeboden, maar daar de vraagprijzen der boeren algemeen voortdurend ver boven onze markt blijven, zoo bepaalde zich de omzet alleen tot enkele partijen, die tot ferme prijzen werden verkocht.

Ook van het nieuwe gewas kwamen weder eenige partijtjes voor, en het blijkt dat, niettegenstaande de berigten in andere dagbladen voorkomende, de kwaliteit daarvan zeer mooi zal zijn.

Racijn werd mede aangeboden, maar ook daarin weinig aangeboden.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 13 Sept. Tarwe: 127 ℔ Bruesw. *f* 345. Rogge in Entr.: 117 ℔ n. Archangel *f* 229; 118 ℔ Odessa *f* 215; in cons.: 118 ℔ Odessa *f* 228; 117 ℔ o. Gedr. *f* 224.

ROTTERDAM, 12 Sept. Tarwe. Puike Zeeuwsche, Vlaams. en Overm. 1852 *f* 338, 390; middelsoort *f* 308, *f* 330; geringe *f* 270, 292; Blaauwe dito *f* 275, 282. — 160/2 ℔ oude Hoogl. Kleefsche *f* 420; 163/2 ℔ nieuwe Bovenl. Ris *f* 428. — Rogge. Zeeuws. en Vlaams. 1852 *f* 248, 262; Noordbrabandsche id. *f* 232, 240; N. Zeeuwsche en Vlaamsche 1853 *f* 270, 285; N. Noordbrabandsche id. *f* 248, 270. — 145/2 ℔ Eupatoria *f* 240; 144, 145/2 ℔ Fransche *f* 240, *f* 258; 142/2 ℔ Archangel *f* 235; 142, 143/2 ℔ nieuwe dito *f* 240; 140, 143/2 ℔ dito dito *f* 223, 229 Ent. — Gerst. Nieuwe Zeeuwsche en Vlaamsche Winter 1853 *f* 186, 201; n. dito dito Zomer id. *f* 180, 186. — 132/2 ℔ Barben *f* 242 Delftshaven. — Haver. Zeeuws. en Polder Korte *f* 101, *f* 120; dito en dito Voeder *f* 90, 105. — Boekweit. Noordbrabandsche op 140/2 ℔ *f* 215, 218, 220; *f* 228; Groote Fransche *f* 185, 190; —. Boonen. Zeeuwsche Paarden *f* 210, 218; Duiven 228, 234; Walchersche Witte *f* 360, *f* 390; Zeeuwsche dito *f* 300, 360; N. Walchersche Bruine *f* 390, 480; Zeeuwsche Bruine *f* 300, 420. — Erwten. Nieuwe Walchersche Blaauwe 1853 *f* 278, 292; Dito Zeeuwsche ordinaire id. *f* 255, 285; dito dito groote id. *f* 300, *f* 345; dito dito Witte id. *f* 225, 270; dito dito Graauwe id. *f* 315, 360; dito Geldersche dito id. *f* 390, 420. — Koolzaad. Nieuw. Verkocht: Vlaamsch gestort 67 £. Zeeuwsch dito 66 £. Dito Zakmaat £ 65½ £. — Zomerzaad. Nieuw eenige kiusjes redelijke kwaliteit 55 £. — Slag-Lijnzaad. Verkocht: 114 ℔ Taganrok *f* 328; 114/115 ℔ Odessa *f* 333; 115 ℔ dito *f* 330. — Kanariezaad van *f* 9,50 tot 10. — Bruin Mosterdzaad, nieuw *f* 15, 16, Geel dito dito *f* 14, *f* 13 per Mud. — Raapkoeken *f* 80, 86, Lijnkoeken *f* 110, *f* 125 pr. 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe. 155/2 ℔ puike oude Witbonte Poolsche *f* 410; 160/2 ℔ nieuwe Bovenl. *f* 410; 161/2 ℔ jar. Bovenl. Ris *f* 425. — Rogge. 148/2 ℔ Oude Limburger *f* 250; 148/2 ℔ Kaukasus *f* 250; 141/2 ℔ Archangel *f* 235; 146/2 ℔ Taganrok te Schiedam *f* 242. — Gerst. 130, 131/2 ℔ Liebau te Schiedam *f* 237, 240. — Boekweit. Grove Fransche op 140/2 ℔ *f* 200, Dito dito *f* 180, 182.

SCHIEDAM, 12 Sept. Gerst. Verkocht: 131/2, 130/2 ℔ Libau *f* 240, 237 6/w.; 132/2 ℔ Pernau *f* 242 6/w.; 130/2 ℔ Coursche *f* 235 kont. — Moutwijn *f* 21,50; Jenever *f* 26,—; Amst. Proef *f* 27,25, per Ned. vat zonder fust, zonder belasting.

ANTWERPEN, 12 Sept. *Koffij*. Met veel kooplust; de verhoogde vorderingen der houders hebben echter belet dat er niet meer omgezet is dan eenige partijtjes Domingo en Java.

Granen. De markt heeft zich zoo wel voor Rogge als voor Tarwe iets verbeterd.

Rijst. Verkocht 500 balen gepelde Aracan.

BORDEAUX, 12 Sept. *Voorloop* blijft steeds rijzende. Men heeft betaald voor dadelijke levering 190 frs.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 12 Sept. Belg. leen. 2½ pc. 55⅞; ld. id. 1842 4½ pc. 97⅛; 1852, —; Spanje 1—3 pc. 22$\frac{1}{16}$; Binnenl. 3 pc. 42⅛, Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 85⅛.

PARIJS, 12 Sept. Fransche 3 pc. 77.35; 4 pc. 101.50; Spanje 3 pc. Binnenl. 42½; id. 1 pc. 22¼; Russen 4½ pc. —.

LONDEN, 12 Sept. Cons. kont. 96¼ a —; op tijd 96⅛ a —; Braz. 100 a 102; 1829/39 100 a 102; 1852 98½ a 99½; Den. 3 pc. 83 a 85; 5 pc. 104 a 106; Ecuad. 5 a 5⅝; Gren. 22 a 22½; Uitgest. 9½ a 9¾; Mexiko Nieuwe 25½ a —; Peru 4 pc. N. 79 a —; Uitgest. 57 a —; Rusl. 1822 5 pc. 115 a 117; (N.) 4½ pc. 101¼ a 101¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 43¾ a —; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22⅝ a 22⅞; 3 pc. 46¾ a —; Coup. cert. 6 a 6¼; Passive 5 a 5¼; Holl. 2½ pc. 63¾ a —; id. 4 pc. 98 a —; Venez. 37 a 39; Uitg. 16 a 17; Wissel op Amsterdam f —.—; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 12 Sept. Met. 5 pc. 94; Bank-Aktien 1369; Loten fl. 250 137¼; Wissel op Londen 10.42; Zilver 9⅛.

FRANKFORT, 12 Sept. Met. 5 pCt. 85⅜; W. Bank-Aktiën 1496; W. Loten fl. 250, 126; Spanje 1 pCt. 22$\frac{13}{16}$; id. 3 pCt. 42¾; Wissel op Weenen 109.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	f 27,10	a —	Pruissische	f 34¾	a —
Napelsche	- 25,30	„ —	Spaansche	- 2,46	„ —
Div. in £St.	- 11,67½	„ 70	Hamb. Russ.	- 57¼	„ —
Eng. Russen	- 12,20	„ —	Russ. in Z. R.	- 37¾	„ —
Fransche	- 56⅛	„ —	„ Pap. „	- 10$\frac{11}{16}$	„ —
Belgische	- 56⅛	„ —	Pools. in Fl.	28⅜	„ —

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à f 10 per Stuk	f 9,80 a	9,90
Oude Gerande Dukaten	» 5,60 »	5,70
Wigtige Souvereinen	» 11,75 »	11,85
» Pistolen	» 9,65 »	9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,45 »	9,55
Baren Goud en Specien à f 1442,60 per Ned. ℔ fijn	11¼ à	11¾ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	f 2,55 à	2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,35 »	2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65 »	2,70
Fransche	» 2,70 »	2,75
Pruissische Daalders	» 1,75 »	1,77
Zilver 1000 à 980	f —,— à	—,—
» 900 » 700	» 104,50 »	105,—

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

			12 SEPT. 4½ u. gebl.	13 SEPT.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	62$\frac{2}{16}$	61$\frac{15}{16}$ a	62⅜	61$\frac{15}{16}$
Dito Dito	3	»	75½	74½		
Dito Dito	4	»	94½	93⅝	93⅞	93¾
O. I. Leening 1844	4	»	94$\frac{1}{16}$			
Amortis. Syndic.	3½	»	94 [illegible]			
Handel-Maatschappij	4½	»				
Aand. Rijn-Spoorweg.	»	»				
Aand. Holl. S. M.						
Obligatien	»	»				
BELGIE, Obligatien 1844	»	»				
Cert. bij de Belg. Bank.	2½	»	51⅞			
Dito bij Rotsch. en Volksv.	»	»	52¾			
FRANKRIJK, Obligatien.	3	»				
SPANJE Nieuwe	1	»	22½	22⅛	22¼	
Dito	3	»	47¼			
Dito Binnenl. à 6/m.	»	»	42½	41$\frac{13}{16}$		
Coup. Bewijzen.			6⅛	5⅞	5$\frac{15}{16}$	
Amortisable Schuld		»	5$\frac{1}{16}$			
PORTUGAL te Londen	5	»	39$\frac{7}{16}$	38¾	39	38⅞
Dito uitgestelde		»	17⅜	16⅞	17	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	»	108½			
Dito Dito 1828 en 1829	»	»	107¾	107½		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	»	»	98			
Dito	4½	»	99¾			
Dito bij *Hope*	4	»	92¾	92½		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	»	»	91¾			
Dito bij id. 5de Serie	4	»				
Cert. te Hamburg	5	»				
Inschrijving in Assignat.	6	»	74⅛	74⅛		
Cert. van dito	»	»	74½			
POLEN, Certificaten	4	»	86¼			
Dito Aand. à fl. 500						
Dito met Lot. » 300						
AMERIKA, Bank-Actiën						
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 f						
OOSTENRIJK, Metalliek	5	pCt.	81$\frac{13}{16}$	80$\frac{7}{16}$	80⅝	
Dito 1852	»	»				
Dito 1847	2½	»	42¼	41¼	41⅜	
Dito 1851	2½	»	42$\frac{1}{16}$	41¼	41⅛	
Dito 1849	5	»	94$\frac{5}{16}$	93½	93⅝	
Ween. Bank bij *Goll en C°.*	»	»	87¼			
Dito	4	»				
Letter B	5	»	94$\frac{5}{16}$	93½	93⅝	
Aand. met Loting fl. 500		f				
Nieuwe dito » 250						
[illegible], Cert. *Lam. en Bouwer*	5	pCt.	98			
[illegible] te Londen 1824	5	»	98			
[illegible]ening 1843	5	»	99½			
PERU [illegible]	4½	»	79			
MEXICO [illegible]	3	»	24⅝	24$\frac{1}{16}$		
VENEZUELA [illegible]	3½	»	36¼			
GRENADA [illegible]	2	»	21⅞			
Dito Uitgestelde [illegible]			9⅛	9	9⅛	
ECUADOR à £ 100 [illegible]						

Mexiko onbepaalde [illegible]

Aanzienlijke verkooporders [illegible] op de lagere Buitenl. noteringen in alle de [illegible] geëffektueerd werden, veroorzaakten in de meeste [illegible] van ¼ a ½ pCt.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie [illegible] pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 56⅛	Livorno	2/m.	f 89⅜
»	zigt	» 56½	Napels	»	» 81½
Bordeaux	2/m.	» 55¾	Petersburg	»	» 1.88
»	½/m.	» 56	Weenen	6/w.	» 32¼
Madrid	3/m.	» 244	Augsburg	»	» 35⅛
Cadix	»	» 244	Frankfort	»	» 99
Seville	»	» 241	Hamburg	2/m.	» 35¼
Bilbao	»	» 242	»	zigt	» 35$\frac{9}{16}$
Lissabon	»	» 41¼	Londen	2/m.	» 11,67½
Porto	»	» 41¼	»	zigt	» 11,75
Genua	2/m.	» 46¼	Rotterdam		» ⅛

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 11 Sept. B. Bichler, Rosaminde, Triest.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 12 Sept., in het O. Z. Heeren Logement.

N° 1. Een Huis en Erve, Reguliersgracht, AA 500; f 4800. } f 8250, f 2, Opgehouden.
2. Een dito, Noorderstraat, AA 499; f 3150 }
4. Een Huis, Achterhuis en Erve, Rapenburg, U 267; f 3500, f 5, Opgehouden.
5. Een Huis en Erve, Amstel, Y 25; f 6100, f 100, N. Smit.
6. Een Huis, Achterhuis en Erve, Anjeliersgracht, PP 378; f 1825, f 30, B. H. Evers.
7. Een dito, Warmoesstraat, M 404; f 4000, f 550, J. Feije.
8. Een Huis en Erve, Kruisstraat, CC 129; f 2100, f 25, J. van Dijk.
9. Een dito, Kruisstraat, CC 120; f 1375, J. F. Schutte.
10. Een dito, Elandsgracht, GG 254; f 1550, f 60, D. de Vriend.
11. Een dito, naast het voorgaande Perceel, GG 255; f 2650, Opgehouden.
12. Een dito, St. Nikolaasstraat, H 428, benevens Pakhuis en Erve Geertruisteeg, H 444; f 3025, f 50, J. Feije.
13. Een Huis, Achterhuis en Erve, Vijzelstraat, X 564; f 5050, f 25, Opgehouden.
15. Een Huis en Erve, Korte Leidsche Dwarsstraat, CC 209; f 2250, f 50, P. D. Lusink, Jr.
16. Een dito, Groote Bikkerstraat, VV 350; f 2075, f 25, Opgehouden.
17. Een Huis, Achterhuis en Erve, Laurierstraat, EE 623 en 624; f 3600, f 100, Opgehouden.
18. Een Huis en Erve, Haarlemmerdijk, TT 500; f 4925, f 25, Opgehouden.
19. Een dito, Huidenstraat, KK 282; f 2975, f 350, A. Jong.
20. De Opstal van eene Huizing, Plantaadje, Muidergracht, V 178, met den Opstal van Vijf Woningen, Lepellaan, V 152 à 155; f 1575, f 70, J. Feije.
21. Een Huis en Erve, Oude Schans, R 287; f 2175, f 250, B. H. Evers.
22. Een dito, [illegible]
23. Een Huis, Achterhuis en Erve, Anjelierstraat, OO 477 en 477a; f 700, f 50, G. van Heerde.
24. Een Huis, Tuin en Erve, Palmstraat, QQ 785; f 360, f 5, J. van Dijk.
25. Een Huis en Erve, Gieterstraat, PP 251; f 240, f 20, H. A. Rikmenspoel.
26. Twee Huizen en Erven, Anjeliersgracht, OO 554 en 555; f 950, f 50, H. A. Baarslag.
N° 3 en 14 zijn niet geveild.

ADVERTENTIEN.

(3266) Heden overleed alhier in den ouderdom van bijna 80 jaren, de Zeer Eerwaarde Heer F. A. DE WIJS, oud Deken en Pastoor.

BOXTEL, 7 September 1853.

(3270) Voor de menigvuldige blijken van deelneming ons betoond bij het overlijden van onze veel geliefde jongste Dochter WILHELMINA MARIA HELENA, betuigen wij door deze, ook nevens de Familie, onzen hartelijken dank.

ROTTERDAM, 10 September 1853. W. J. RIETSTAP. M. J. RIETSTAP, WISMAN.

Collège Pensionnat de Notre-Dame, à Tongres, près de Liége.

Cette Institution est placée sous le patronage de Mgr. l'Evêque de Liége. Les études y sont organisées de manière à préparer convenablement les jeunes gens à la carrière de l'Industrie ou du commerce. La langue française y est l'objet de soins tout particuliers. On y enseigne, en même temps, le Hollandais, l'Allemand et l'Anglais, les Mathématiques, l'histoire, la Géographie, les Sciences Commerciales, le Dessin, la Mécanique, la Calligraphie, la Musique vocale, et tout ce qui doit concourir à former et à compléter l'éducation de la jeunesse.

Cet établissement convient spécialement aux jeunes hollandais qui désirent acquérir une connaissance solide de la langue française, et une bonne prononciation.

Le prix de la pension est de 400 fr. La nouvelle année scolaire commence le 4 Octobre.

[illegible] se distribue au bureau de ce journal.

[illegible] Le Directeur, L. A. ROBEYNS, Prêtre.

Als Ondermeester in Noord-Brabant, op [illegible] FRANSCHE SCHOOL, [illegible] zeer weinig Leerlingen, wordt gevraagd een R. [illegible] JONGELING, niet beneden de 17 jaar en [illegible] vrij van de Nationale Militie, om, tegen genot [illegible] salaris, privaat lessen, kost enz., gedurende vijf [illegible] daags, ook de Fransche taal in de laagste klasse te [illegible] derwijzen. Brieven met de noodige informatiën [illegible] met de Lett. H in te zenden, bij den Heer H. J. WEES, Boekhandelaar te Breda. (3[illegible]

DE PILLEN VAN HOLLOWAY zijn een [illegible] *feilbaar middel tegen hoest, verkoudheden en aam[illegible] borstigheid.*

Er zijn elken dag zoo vele sprekende bewijzen [illegible] de krachtdadige uitwerking der pillen van Holloway [illegible] gevallen van borstziekten, voortvloeijende zoowel [illegible] verouderden hoest, als nieuw gevatte koude, ko[illegible] migheid enz. dat een ieder, hij zij jong of oud [illegible] aan zulke ongesteldheden onderhevig is, dadelijk [illegible] toevlugt behoorde te nemen tot deze onwaardeerbare [illegible] len, waarvan men na het gebruik de buitengewone ge[illegible] kracht zal ondervinden. Menigeen die naauwelijks me[illegible] dem kon halen, en als het ware aan den rand des [illegible] stond, is tot verbazing van een ieder volmaakt herst[illegible]

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als vo[illegible]

Doosjes Pillen à f 0.90, f 2.10, f 3.30, f [illegible] f 15.50, f 23,50.

Potjes Zalf à f 0.90, f 2.10, f 3,30, f 8.15, f 15[illegible] f 23.90.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen [illegible] B. ADAMA, Apotheker, Heerengracht hoek Utrechtsche straat, N°. 22 te *Amsterdam*, bij A. P. MILIUS te *Utre[illegible]* en bij J. STRAATMAN, hoofd-depothouder te *'s Bo[illegible]* alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.* (3053)

Belangrijk Berigt

VOOR

R. K. SEMINARIEN, COLLEGIEN, PENSIONATEN, ENZ.

voor f 6.— in plaats van f 15.90

J. J. ARKESTEYN EN ZOON, te *'s Hertogenbosch* zullen van heden af, tot den uiterst geringen prijs [illegible] f 6.— leveren, terwijl zij bij getallen nog meer voordeelen zullen verleenen:

G. F. WIEDEMANN,

Handboek der [illegible]

4 zware Deelen, in 8 [illegible] Afleveringen,

bevattende te zamen ruim 165 vellen compressen dru[illegible]

in gr. 12mo of 24 bladzijden per vel.

Het oorspronkelijke dezer *Algemeene Geschiedenis* dat in *Duitschland* met regt voor *klassiek* wordt gehouden, en waarvan de hierbij aangebodene Nederduitsche vertaling, met een aantal hoogst belangrijke aanteekeningen door den kundigen Vertaler verrijkt is, kan [illegible] ker het volledigste en bruikbaarste *Handboek der Algemeene Geschiedenis* genoemd worden, dat er voor Katholieken in het Nederduitsch bestaat; het is algemee[illegible] te gunstig bekend dan dat hierbij eene verdere aanbeveling zoude noodig zijn.

verder:

voor f 3.— in plaats van f 7.—

G. F. WIEDEMANN, *Geschiedenis [illegible] Fransche O[illegible] wenteling*, in het laatst der [illegible] eeuw, beneve[illegible] de *Geschiedenis van het [illegible]sche Keizerrijk onder* NAPOLEON I; 3 Deelen in gr. 8vo, bevattende te zamen 70 vellen druks.

Het tijdvak der Geschiedenis in deze beide werken op eene meesterlijke wijze behandeld, is te naauw m[illegible] de groote gebeurtenissen van onzen leeftijd verbonden dan dat de Uitgevers niet zouden mogen verwachten dat deze voordeelige aanbieding aan allen beoefena[illegible] der oorzaken en gevolgen van [illegible]lingen en hevi[illegible] schokken in het Staatsbestuur [illegible] volksbetrekkinge[illegible] hoogst welkom zal zijn.

☞ De Deelen of Afleveringen ter completering zullen van beide werken naar bovenstaande prijzen berekend worden. (325[illegible]

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitge[illegible]